

ਸਿਵਲ ਸਿਸਲੇਨੀਅਸ

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਪੂਰ ਜੇ.ਜੇ.ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਜਗਤ ਰਾਮ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਮ

ਗਗਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਜਵਾਬਦਾਰ।

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ ਨੰਬਰ 80 ਸੀ ਆਫ 1950

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ—ਆਰਟੀਕਲ 133—ਫਾਰਮਾ ਪੋਪਰੀਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼—ਚਾਰੇ ਆਰਟੀਕਲ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਨਿਰਣਾ, ਡਿਕਰੀ ਜਾਂ ਅੰਤਮ ਆਦੇਸ਼" - ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (1908 ਦਾ ਐਕਟ V) ਆਰਡਰ XLIV, ਨਿਯਮ 1, ਪ੍ਰੋਵੀਸੋ — ਇਸ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ—ਕੀ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਾਰਮਾ ਪੋਪਰੀਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 133 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ "ਫਰਮਾਨ, ਫੈਸਲਾ ਜਾਂ ਅੰਤਮ ਆਦੇਸ਼" ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਦੇਵਦਾਰੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਕੇ ਪੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਵਾਲ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਰਸਮੀ ਆਦੇਸ਼, ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਹੁਕਮ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਮੁਦਈ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਤੇ ਕੁਝ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸ਼ਾ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਫਲਪਤੀ ਕੁਏਰ (1), ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅੱਗੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਾਰਮਾ ਪੋਪਰੀਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ XLIV ਦੇ ਨਿਯਮ 1 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕੇਸ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ।

ਕੇਸ-ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਅਤੇ 133 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 110 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 109 ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ। ਦੀਵਾਨੀ ਫੁਟਕਲ ਨੰਬਰ 62 ਆਫ 1949, 'ਜਗਤ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਗਗਨਾ ਆਦਿ' ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 16 ਮਾਰਚ 1950 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

.... (18 ਜਨਵਰੀ 1949 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਜੀ. ਕੇ. ਭਟਨਾਗਰ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੁਆਰਾ 1949 ਦਾ ਅਸਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 27 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ)

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਐਮ.ਸੀ.ਸੂਦ

ਡੀ.ਕੇ. ਮਹਾਜਨ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਆਰਡਰ

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਇਹ 1949 ਦੇ ਦੀਵਾਨੀ ਫੁਟਕਲ ਨੰਬਰ 62 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਦਈ-ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਫਾਰਮਾ ਪੋਪਰੀਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਮਿਸਟਰ ਡੇਅ ਕਿਸ਼ਨ ਮਹਾਜਨ ਇੱਕ ਮੁਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਾਰਮਾ ਪੋਪਰੀਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 133 ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਆਰਟੀਕਲ 133 ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ, ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਅੰਤਮ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਫਿਰ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 16 ਮਾਰਚ 1950 ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ ਨੰਬਰ 62 ਆਫ 1949 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ, ਫੈਸਲਾ ਜਾਂ ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹੁਣ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ, 1897 ਵਿੱਚ "ਨਿਰਣੇ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਾਰਟਨ ਦੇ ਲਾਅ ਲੈਕਸੀਕਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ "ਨਿਰਣੇ" ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਕਲਪ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਅਵਾਰਡ ਜਾਂ ਨਿਵਾਰਣ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਭਰਪੂਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ ਕਿ "ਨਿਰਣੇ" ਦਾ ਅਰਥ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਕੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਵਾਲ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਰਸਮੀ ਆਦੇਸ਼, ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਜਗਤ ਰਾਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਰਡਰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਹੁਕਮ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਦਈ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਅਤੇ ਇੱਛੁਕ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕੇ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ, ਜਿਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 133 ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਜੇ ਫਿਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਹੁਕਮ ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 133 ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ "ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮ" ਹੈ।

ਇਸ ਪੁਆਇੰਟ ਤੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸ਼ਾ ਬਨਾਮ ਮੁਸਮਮਤ ਫਲਪਤੀ ਕੁਏਰ (1), ਬੀ.ਆਰ. ਵਰਟਨਸ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਜੀ.ਬੀ. ਲਾਸਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (2), ਮੁਰਲੀਧਰ ਬਨਾਮ ਫਕੀਰ ਬਖਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ (3), ਅਤੇ ਆਇਸ਼ਾ ਬੀ ਬੀ ਬਨਾਮ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਅਤੇ ਹੋਰ (4) ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਰਾਮਚੰਦ ਮੰਜੀਮਲ ਬਨਾਮ ਗੋਵਰਧਨਦਾਸ ਵਿਸ਼ਨਦਾਸ ਰਤਨਚੰਦ (5) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇੱਕ ਨੁਕਤਾ ਆਇਆ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਕੇਵ ਨੇ ਕਿਹਾ:-

“ਸਲਾਮਨ ਬਨਾਮ ਵਾਰਨਰ (6), ਬੋਜ਼ਸਨ ਬਨਾਮ ਅਲਟ੍ਰਿਚੇਮ ਅਰਬਨ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਕਾਉਂਸਿਲ (7) ਅਤੇ ਆਈਜ਼ੈਕਸ ਬਨਾਮ ਸਲਬਸਟਾਈਨ (8) ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਮ ਆਦੇਸ਼ ਕੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਆਰਡਰ ਅੰਤਿਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ”

ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਸੂਦ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਜਗਤ ਰਾਮ ਦੇ ਫਾਰਮਾ ਪੋਪਰੀਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸ਼ਾ ਬਨਾਮ ਐਮਐਸਟੀ.ਫਲਪਤੀ ਕੁਏਰ (1) ਵਿੱਚ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਡਾਸਨ ਮਿਲਰ, ਸੀ.ਜੇ. (ਫੈਸਟਰ, ਜੇ., ਕਨਕਰਿੰਗ) ਨੇ ਕਿਹਾ:-

“ਸਾਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਇਕੋ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਫਾਰਮਾ ਪੋਪਰੀਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅੰਤਮਤਾ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹਰ ਆਦੇਸ਼ "ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਅੰਤਮ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕੇ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਅੰਤਮ ਨਿਰਣਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਮਤਲਬ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਦੁਆਰਾ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ”

ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 16 ਮਾਰਚ, 1950 ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ ਨੰਬਰ 62 ਆਫ 1949 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 133 ਵਿੱਚ "ਨਿਰਣਾ" ਜਾਂ "ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮ" ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਇਤਰਾਜ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੁਕਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 133 ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ, ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਰਡਰ XLIV, ਕੇਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੇ ਨਿਯਮ 1 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਜ਼ਿਓ ਦੁਆਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ। ਆਰਡਰ XLIV ਦੇ ਨਿਯਮ 1 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੇ, ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਰਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਾਲੀ ਕੁਝ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਗਲਤ ਜਾਂ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੈ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਾਰਮਾ ਪੋਪਰੀਸ ਵਿਚ ਲੀਵ ਟੂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ, ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚਲਾ ਪੈਸਾ ਮੁਸਮਮਤ ਬੇਲੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਸੀਅਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੇਸ ਨੇ ਕੇਡ ਦੇ ਆਰਡਰ XLIV ਦੇ ਨਿਯਮ। ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕੇਸ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 16 ਮਾਰਚ 1950 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 133 ਦੇ ਅੰਦਰ, ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ, ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਫਾਰਮਾ ਪੋਪਰੀਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆਰਡਰ XLIV ਦੇ ਨਿਯਮ 1 ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਫਾਰਮਾ ਪੋਪਰੀਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਮੇਰੀ ਵੀ ਇਹੀ ਰਾਏ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 133 (1) (ਏ) ਵਿੱਚ "ਨਿਰਣੇ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਤਲਬ "ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 2 (9) ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਡਿਕਰੀ ਜਾਂ ਆਰਡਰ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ। ਜੇ "ਨਿਰਣੇ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ "ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮ" ਸ਼ਬਦ ਬੇਲੋੜੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਹੈਰੀਜ਼, ਸੀ.ਜੇ., ਰੇਜ਼ਕੁਮਾਰ ਚੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਮਿਡਾਨਾਨੇਰ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰੀ ਕੇ., ਲਿਮਟਿਡ, (1) ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

“ਜੇਕਰ ਅਪੀਲ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਬਦ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮੋਂ ਬੇਲੋੜੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਇਸ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। “

ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ "ਨਿਰਣੇ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੌੜਾ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਅੰਤਿਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਸਮੀ ਨਿਰਣੇ ਤੋਂ ਜਿਸਨੂੰ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ "ਫ਼ਰਮਾਨ" ਜਾਂ "ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮ" ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਕੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਇਬਰਾਹਿਮ ਬਨਾਮ ਫੁਕਰਨਿਸਾ ਬੇਗਮ (1) ਦੀ ਜਸਟਿਸ ਆਫ਼ ਦਾ ਪੀਸ ਫਾਰ ਦਾ ਟਾਊਨ ਆਫ਼ ਕਲਕੱਤਾ ਬਨਾਮ ਦੀ ਓਰੀਐਂਟਲ ਗੈਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ (2), ਰੁਲਦੂ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸਾਵਨ ਸਿੰਘ (3), ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਤੁਲਜਾਰਾਮ ਰੋ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਕੇ.ਆਰ.ਵੀ. ਅਲਗੱਪਾ ਛੱਤੀਆਰ (4)

ਆਖਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਟੀ.ਵੀ. ਤੁਲਜਾਰਾਮ ਰੇ ਬਨਾਮ ਐੱਮ.ਕੇ.ਆਰ.ਵੀ. ਅਲਗੱਪਾ ਛੱਤੀਆਰ (4) ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਅਰਜ਼ੀ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਨਿਰਣਾ ਲੈਣ ਵੱਲ ਇੱਕ ਕਦਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ***** ਨਿਰਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। .

ਮੈਂ ਉਪਰੋਕਤ (5) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੈਰੀਜ਼, ਸੀ.ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਜੋ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਖਰਚੇ ਦੇ।

ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ
(ਅਨੁਵਾਦਕ)